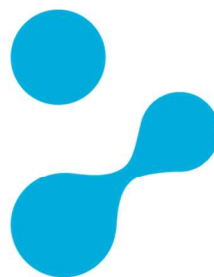

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

SOFIA VAAJAKIVI

Nuorisorikollisuus ja siihen vaikuttavat tekijät

SOSIONOMIN TUTKINTO-OHJELMA
2025

TIIVISTELMÄ

Vaajakivi, Sofia: Nuorisorikollisuus ja siihen vaikuttavat tekijät
Opinnäytetyö, Sosionomi AMK
Tutkinto-ohjelma: Sosiaaliala
Helmikuu 2025
Sivumäärä: 51

Opinnäytetyössä tutkittiin nuorten rikollisuutta. Tutkimuksessa tarkasteltiin nuorisorikollisuutta pitkällä aikavälillä 1995–2024. Tavoitteena oli tutkia, onko nuorten tekemät rikokset lisääntyneet ja mitkä asiat nuorten tämänhetkiseen rikollisuuteen ovat vaikuttaneet.

Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä KRIS Satakunta ry:n kanssa. KRIS Satakunta on päihde- ja rikostaustaisten vertaistuki järjestö. Tutkimus toteutettiin määrällisen ja laadullisen tutkimuksen yhdistelmää triangulaatiota hyödyntäen. Tutkimusmenetelminä olivat kyselytutkimus sekä teemahaastattelu. Kyselytutkimukseen osallistui kymmenen entistä nuorisorikollista. Teemahaastatteluun osallistui kaksi KRIS Satakunnan työntekijää.

Tutkimuksessa ilmi tulleet tulokset tukivat aiempaa teoretietoa. Kyselyn vastaajien kokemuksista ilmeni paljon samoja altistavia tekijöitä kuin aiemmasta teoriasta, vaikka kokemus on jokaisella omakohtainen. Rikoskierteen alkuun vaikuttavana tekijänä nousi yksi yli muiden, jännityksen hakuisuus. Haasteeksi osoittautui vaikeus kertoa mikä olisi voinut auttaa rikollisuuden ehkäisemisessä. Lapsuudella ja kotioloilla on suuri vaikutus nuorena alkaneeseen rikoskierteeseen. Tämä yhtäläisyys ilmeni aiemman teoretiedon, kyselytutkimuksen sekä teemahaastattelun myötä.

Avainsanat: Nuorisorikollisuus, rikosten ehkäisy, taustatekijät, teemahaastattelu, kyselytutkimus

ABSTRACT

Vaajakivi, Sofia: Youth crime and the factors influencing it
Bachelor's thesis
Degree programme: Bachelor of Social Services
February 2025
Number of pages: 51

The thesis investigated youth crime. The study examined youth crime over an extended period, from 1995 to 2024. The aim was to investigate whether crimes committed by young people have increased and what factors have influenced the current youth crime rate.

The thesis was conducted in collaboration with KRIS Satakunta ry. KRIS Satakunta is a peer support organization for individuals with substance abuse and criminal backgrounds. The research was conducted using a combination of quantitative and qualitative methods, employing triangulation. The research methods used were a survey and thematic interviews. Eleven former youth offenders participated in the survey. Two employees of KRIS Satakunta participated in the thematic interview.

The results revealed in the study supported existing theoretical knowledge. The respondents' experiences in the survey revealed many of the same risk factors for youth crime as those found in previous theory, even though each individual's experience was personal and unique. One factor that stood out influencing the beginning of the criminal cycle was the pursuit of excitement. A challenge that emerged was the difficulty in identifying what could have helped prevent crime. Childhood and the home environment have a significant impact on the cycle of crime that begins at a young age. This correlation became evident through the previous theoretical knowledge, the survey, and thematic interviews.

Keywords: youth crime, crime prevention, underlying factors, focused interviews, questionnaire survey

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 NUORISORIKOLLISUUS.....	8
3 ALTISTAVAT TEKIJÄT NUORISORIKOLLISUUDELLE.....	9
3.1 Lapsuuden vaikutus nuorisori­kollisuuteen	9
3.2 Vanhemman rikostaustan vaikutus nuorisori­kollisuuden alkuun.....	10
3.3 Vapaa-ajan vaikutus nuorisori­kollisuuteen	12
3.4 Päihteidenkäytön vaikutus nuorisori­kollisuuteen	12
4 NUORTEN RIKOLLISUUDEN ENNALTAEHKÄISY	14
4.1 Rikollisuudelta suojaavat tekijät.....	15
4.2 Koulukiusaamisen ehkäisy	16
4.3 Ankkuritoiminta	16
4.4 Sovittelu.....	17
5 NUORISORIKOLLISUUDEN MUUTOKSET VUOSINA 1995-2024	18
5.1 Nuorten väkivaltarikokset	20
5.2 Nuorten ryöstörikokset.....	21
5.3 Väkivalta- ja ryöstörikollisuus nuorilla maahanmuuttajilla	22
5.4 Nuorten liikenne­rikokset	23
5.5 Nuorten rikollisuus Lounais-Suomessa	23
6 NUORISORIKOLLISUUDEN NOUSU- JA LASKUKAUSIIN VAIKUTTANEET TEKIJÄT	25
7 KRIS SATAKUNTA RY	27
8 TEEMAHAASTATTELU	28
8.1 Mikä on teemahaastattelu?	28
8.2 Teemahaastattelun toteutus	28
8.3 Teemahaastattelun eettisyys.....	29
8.4 Teemahaastattelun tulokset	30
8.4.1 Nuorisori­kollisuuden näyttäytyminen KRIS Satakunnan toiminnassa	30
8.4.2 Nuorisori­kollisten iän nuorene­minen.....	31
8.4.3 Rikollisuuden juurisyyt KRIS Satakunnan näkökulmasta.....	31
8.4.4 Rikoksia tekevien nuorten ajan­vietto	32
8.4.5 Varhainen puuttuminen nuorisori­kollisuuteen	32
9 KYSELYTUTKIMUS.....	34
9.1 Mikä on kysely­tu­tkimus?.....	34
9.2 Kysely­tu­tkimuksen toteutus	34

9.3 Kyselytutkimuksen eettisyys.....	35
9.4 Kyselytutkimuksen tulokset	35
9.4.1 Rikollisuudelle altistavat tekijät	36
9.4.2 Lähipiirin vaikutus rikollisuuden alkuun.....	36
9.4.3 Nuorisoriikollisuuden vaikutus nykyhetkeen	36
9.4.4 Varhaisen puuttumisen merkitys nuorisoriikollisuuteen	37
10 TULOSTEN YHTEENVETO.....	38
11 POHDINTA	40
11.1 Oma oppiminen	40
11.2 Pohdintaa nuorista	40
11.2.1 Mitä nuorten osalta pitäisi kehittää, että rikollisuus vähenisi?..	40
11.2.2 Mikä nuorten osalta on hyvää?.....	41
11.3 Tutkimuksen jatkojalostaminen	42
11.4 Tutkimuksen eettisyys	42
LÄHTEET.....	44
LIITE 1	
LIITE 2	
LIITE 3	

1 JOHDANTO

Nuoruus on ihmisen elämässä rikosaktiivisinta aikaa. On hyvä havahtua siihen, että suuri osa meistä on nuoruudessaan tehnyt joitakin rikoksia tai kolttoisia. Nuorten lainvastaisista teoista valtaosa on ajattelemattomuutta, seurausten ymmärtämättömyyttä ja elämähakuisuutta. Ehkä myös vanhan sanonnan sanoin joukossa tyhmyys tiivistyy. (Turkka & Saarholm, 2023, s. 30, 31.) Kaikilla rikollisuus ei kumminkaan jää pelkästään nuoruusikään ja siksi nuorten rikollisuus vaatii aina varhaista puuttumista. Rikollisuudelle altistavia tekijöitä on usein näkyvissä jo lapsuudessa, mutta niihin puuttuminen jää liian myöhäiseksi.

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan aiempien tutkimusaineistojen valossa nuorten 13–17-vuotiaiden rikollisuutta. Miten rikollisuus ja sille altistavat tekijät näyttäytyvät nuorilla sekä mitä nuorten rikollisuudelle olisi tehtävissä ennaltaehkäisevästä näkökulmasta.

Nuorten ryöstö- ja väkivaltarikollisuus ja sen oletettu kasvu sekä mahdollinen raaistuminen ovat herättäneet viime vuosina Suomessa paljon huomiota. Uutiset ovat herättäneet mielenkiintoni nuorisoriikollisuuteen vaikuttavista tekijöistä ja tämän pohjalta olen tehnyt nuorisoriikollisuutta tutkivan opinnäytetyön. Tässä opinnäytetyössä selvitetään, miten nuorten rikollisuus on muuttanut vuosien varrella. Tuon opinnäytetyössä esille perhetaustan vaikutuksen nuoren rikoskierteen alulle sekä muita rikollisuudelle altistavia tekijöitä. Erityisesti minua kiinnostaa mikä on nuorten rikollisuustilanne tällä hetkellä ja miten tähän tilanteeseen on päädytty.

Avaan opinnäytetyössä opinnäytetyötilaajani KRIS Satakunnan toimintaa sekä haastatteluiden kautta KRIS Satakunnan näkemystä nuorten rikollisuudesta.

Opinnäytetyön yhtenä näkökulmana nuorisoriikollisuuteen on entisille nuorisoriikollisille teettämäni kysely, jonka tuloksia pääsemme vertailemaan aiemmin nuorisoriikollisuutta käsittelevien tutkimusten tuloksiin.

2 NUORISORIKOLLISUUS

Rikos itsessään tarkoittaa tekoa tai laiminlyöntiä, joka on laissa säädetty rangaistavaksi. Määriteltäessä teko rikokseksi, yhteiskunta osoittaa teon vääryyttä sekä pyrkii torjumaan ja vähentämään näitä tekoja. Lähtökohtana Oikeusvaltiossa on, että rangaistavaksi säätämislle tulee olla painavat yhteiskunnalliset perusteet. (Oikeusministeriö, n.d.)

Kun rikokset tapahtuvat tietyssä iässä, puhutaan nuorisoriikollisuudesta. Suomen rikoslaki määrittelee nuoren rikoksen tekijän 15–20-vuotiaaksi. (Laki nuorista rikoksenteikijöistä 262/1940, 1 §.) Nuori rikoksenteikijä voidaan tuomita sakkoon, valvonnan alaiseksi, nuorisorangeistukseen, ehdolliseen tai ehdottomaan vankeusrangaistukseen (Halèn & Tyni, 2024).

Suomessa rikosoikeudellinen vastuuikäraja on 15 vuotta. Alle 15-vuotiasta ei pidetä syyntakeisena. Syyntakeettomuus tarkoittaa, että rikoksenteikijä on toiminut ”ymmärrystä vailla” eikä näin ollen voi saada rangaistusta. (Rikoslaki, 39/1889, 3 Luku 4§.) Näiden alle 15-vuotiaiden nuorten kohdalla poliisi tekee asiasta lastensuojeluilmoituksen sekä ilmoittaa asiasta huoltajille (Poliisi, nuori rikoksenteikijä, n.d.). Alle 15-vuotias voidaan tuomita vahingonkorvaukseen ja he voivat saada merkinnän poliisiasian tietojärjestelmään (MLL, n.d.).

Nuorisoriikollisuus pitää sisällään kaikenlaisia tekoja, kuten esimerkiksi liikeneriikkomuksia, näpistyksiä, varkauksia, vahingontekoja ja väkivaltaa. Nuorisoriikollisuudessa uhrin ja tekijän välinen ero on häilyvä. (Turkka & Saarholm, 2023, s. 30.)

3 ALTISTAVAT TEKIJÄT NUORISORIKOLLISUUDELLE

Nuorena alkaneelle rikoskierteelle ei ole vain yhtä määrittävää syytä. Rikoskierteen syntyyn vaikuttavat monet tekijät, jotka voivat olla sekä yksilöllisiä, että yhteiskunnallisia. (Suhonen & Rikander, 2024.) Kansainväliset havainnot näyttävät, että alle 13-vuotiaana rikoksia tekevillä lapsilla on muihin verrattaessa kaksin- tai kolminkertainen riski kasvaa vakavia ja väkivaltaisia rikoksia kroonisesti tekeviksi aikuisiksi (Haapasalo, 2017, s. 142).

3.1 Lapsuuden vaikutus nuorisorikollisuuteen

Yksi nuorisorikollisuuden aiheuttaja voi olla perhesuhteet. Psykoanalyttisesta kehyksestä käsin katsotaan lapsuuden kasvuympäristöllä ja varhaisilla merkityksellisillä ihmissuhteilla olevan merkitys rikollisen käyttäytymisen kehitykseen. (Haapasalo, 2017, s.54.) Nuorilla, jotka käyvät koulua tai asuvat korkean rikollisuuden alueilla, on suurempi todennäköisyys tehdä katuväkivaltarikoksia verrattaessa niihin nuoriin, joiden koulussa tai naapurustossa tehdään harvemmin rikoksia (Suhonen & Rikander, 2024).

Taloudelliset, kulttuuriset, yhteiskunnalliset ja historialliset tekijät, kuten köyhyys, osaamattomuus omassa elämässä, koulussa tai työelämässä, sosiaalisen kontrollin välinpitämättömyys tai rikollisuutta edistävät yhteiskunnan alakulttuurit ja rikolliseksi leimaantuminen kuvaavat kaikki osaltaan rikollista käyttäytymistä.

Traumaattiset elämän tapahtumat kuten esimerkiksi lapsuuden fyysinen, seksuaalinen tai henkinen väkivalta tai näiden todistaminen sekä muu traumaattinen kokemus voi toimia nuorisorikollisuuden riskitekijänä. (Haapasalo, 2017, s. 54.)

Haapasalo (2017) nostaa esille myös rikollisen käyttäytymisen riskitekijöihin syntymäperheen, äiti- ja isähahmojen vaihtuvuuden, monilapsisuuden,

vanhemmuuden ja kasvatuskäytäntöjen puutteen. Riksriskiä lisäävät turvaton kiintymyssuhde, kaltoinkohtelu, ja muut perheen sisäiset traumakokemukset. Bowlby (1944) on tutkinut ja todennut että turvattomalla kiintymyssuhteella on ollut vaikutusta nuorena alkaneeseen rikosuraan. Bowlbyn (1944) tutkimuksessa osoittautui, että 44:stä tutkitusta nuoresta rikosentekijästä 17 nuorta oli kokenut äidistään vähintään kuukauden täydellisen eron ensimmäisen viiden elinvuotensa aikana. Todettiin että mitä ongelmallisempi lapsen kasvuympäristö oli, sitä aikaisemmin rikokset alkoivat ja sitä todennäköisemmin lapsesta kehittyi krooninen rikosentekijä (Haapasalo, 2017, s. 33, 39, 54). Rikosaktiivisuus on ollut korkeinta niiden nuorten keskuudessa, jotka ovat hahmottaneet vanhempiansa kasvatustyylin hylkääväksi tai määräileväksi. Esimerkiksi suurempi todennäköisyys tehdä katuväkivaltaa on niillä nuorilla, joiden vanhemmat eivät tiedä missä heidän lapsensa kuluttavat aikaansa kuin niillä nuorilla, joiden vanhemmat ovat selvillä lastensa vapaa-ajan viettämisestä. (Suhonen & Rikander, 2024.)

Yksinhuoltajuus voi turvata lasta ongelmilta, jos perheestä on lähtenyt ajoissa ongelmallisesti käyttäytyvä vanhempi. Yksinhuoltajavanhemman voimavarat näkyvät selvästi tilanteissa, joissa vanhempi pääsääntöisesti huolehtii lapsistaan yksin. Esimerkiksi väsynyt vanhempi ei jaksa niinkään tukea lapsensa kasvua johdonmukaisilla kasvatustavoilla, mikä taas heijastuu lapsen tunne-elämän ja älyllisten taitojen kehitykseen. Puuttuvat osa-alueet näissä taidoissa peilautuvat koulunkäyntiin ja voivat tulla esiin käytöshäiriöinä ja jälkeinpäin rikollisina tekoina. (Suhonen & Rikander, 2024.)

3.2 Vanhemman rikostaustan vaikutus nuorisirikollisuuden alkuun

Nuoren rikollisuudelta suojaavia tekijöitä on kerrottu olevan vanhempien kontrolli ja itsekontrolli (Rajajärvi, 2023, s.22). Mutta mitä jos vanhemmalla itsellään on ollut nuorena rikollista taustaa, onko silloin vanhemman kontrollilla yhtä voimakas vaikutus?

Yksi parhaiten tunnetuista rikoskäyttäytymisen riskitekijöistä on vanhemman rikollisuus. Vanhemman rikostausta on kytköksissä noin kaksinkertaiseen rikosriskiin lapsilla, kun verrataan perheisiin, joissa vanhemmilla ei ole rikoshistoriaa. Tilastollisesti myös vanhemman vankeustuomiot ovat kytköksissä lasten omaan rikoskäyttäytymiseen ja muihin epäedullisiin elämäntapahtumiin. (Latvala, Nissinen & Järvinen, 2024.)

On haastavaa erottaa vankeuden syy-seuraussuhde vaikutteet muista perheeseen liittyvistä tekijöistä. Vanhemman pitkä rikosura ennen vankeustuomiota voi itsessään tai yhdessä muiden kasvuympäristön epäedullisten tekijöiden kanssa vaikuttaa lasten kehitykseen huomioimatta vankeustuomiota. Tiedetään myös, että perinnölliset riskitekijät selittävät osin ihmisten välisiä eroja rikoskäyttäytymisessä, joten vanhemman vankeuteen tilastollisesti liittyvät lasten hankaluudet ja rikollisuuden ylisukupolviset yhteydet saattavat selittyä myös vanhempien ja lasten yhteisillä geeneillä. (Latvala, Nissinen & Järvinen, 2024.)

Väitöskirjatutkijoiden ja kriminologian apulaisprofessorin tutkimuksien mukaan vankien lapset olivat suurentuneessa riskissä tehdä rikoksia silloinkin, kun sosioekonomiset taustatekijät ja vanhempien aikaisemmat tuomiot sekä lasten kanssa yhdessä asuttujen vuosien määrä oli huomioitu. Mitä vakavampaa rikollisuutta mitattiin, sitä voimakkaampia tutkimuksen esille nostamat yhteydet olivat. Osan havaituista yhteyksistä selitti vanhemman aiempi rikostausta. Kun huomioitiin vanhempien aikaisempien tuomioiden määrä, kytkökset lapsen rikoskäyttäytymisen ja vanhemman vankeustuomion välillä vähenivät. Samaisessa tutkimuksessa havaittiin myös, että pidempään vangitun vanhemman kanssa asuneilla lapsilla oli vahvemmat yhteydet omaan rikoskäyttäytymiseen kuin vähemmän aikaa vangitun vanhemman kanssa asuneilla lapsilla. (Latvala, Nissinen & Järvinen, 2024.)

3.3 Vapaa-ajan vaikutus nuorisoriikollisuuteen

Nuorten tekemistä rikoksista suurin osa liittyy vapaa-ajan viettoon. Nuoruudessa nuorelle ovat erityisen tärkeitä identiteetin kehittyminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa sekä sosiaaliset suhteet. (Turkka & Saarholm, 2023, s. 30, 34.)

Nuorten tekemissä rikoksissa vertaisvaikutteiden vaikutus voi olla merkittävä. Aiempien nuorisoriikollisuutta tutkivien tutkimusten mukaan nuoret tekevät rikoksia usein muiden nuorten kanssa. Muiden nuorten kanssa yhdessä tehdyt rikokset ovat myös keskimääräisesti väkivaltaisempia ja vakavampia. (Haapakangas & Kaakinen, 2023, n.d.) Eli niin sanotusti joukossa tyhmyys tiivistyy. Nuoruuden ajattelemattomuus ja seurausten ymmärtämättömyys tulevat esiin. Toisinaan kehittymätön syy-seuraussuhteiden ymmärrys ja impulsiivisuus voivat laskea kynnystä turvautua konfliktitilanteessa laittomiin tekoihin. Nuorisoriikollisuus on ryhmäilmiö mikä on luontevaa koska nuoruudessa kaverit ovat korvaamattoman tärkeitä. Harvoin nuori kulkee kaduilla yksikseen pahoinpidellen, ryöstellen tai myyden huumeita. (Turkka & Saarholm, 2023, s. 31, 37, 39.)

3.4 Päihteidenkäytön vaikutus nuorisoriikollisuuteen

Suomessa huumausaineiden käyttö ja niiden haitat ovat lisääntyneet tasaisesti koko 2000-luvun ajan (Turkka & Saarholm, 2023, s.183). Vaikka alkoholin humalahakuinen juominen on nuorten keskuudessa havaittu vähentyvän, on käyttö samaan aikaan polarisoitunut. Suomessa on pieni määrä huonosti voivia syrjäytymisvaarassa olevia nuoria, jotka alkavat käyttää päihteitä alaikäisenä. Suurimmalla osalla nuorista päihteiden kokeilusta ei koidu ongelmia, vaan he pärjäävät hyvin myöhemmässä elämässä. Osalla nuorista päihteidenkäyttö muuttuu myöhemmin päihteiden ongelmakäytöksi. (Kosola, Niemelä & Niemelä, 2018, s.866–867.) Nuorena aloitettu päihteidenkäyttö voi nostaa rikoskäyttäytymisen riskiä (Turkka & Saarholm, 2023, s. 188). Ongelmia kertyvistä nuorista osalla on jo vakava päihde- ja laitospierre siinä vaiheessa, kun

he joutuvat ensimmäisen kerran poliisin kanssa tekemisiin (Suhonen & Rikander, 2024).

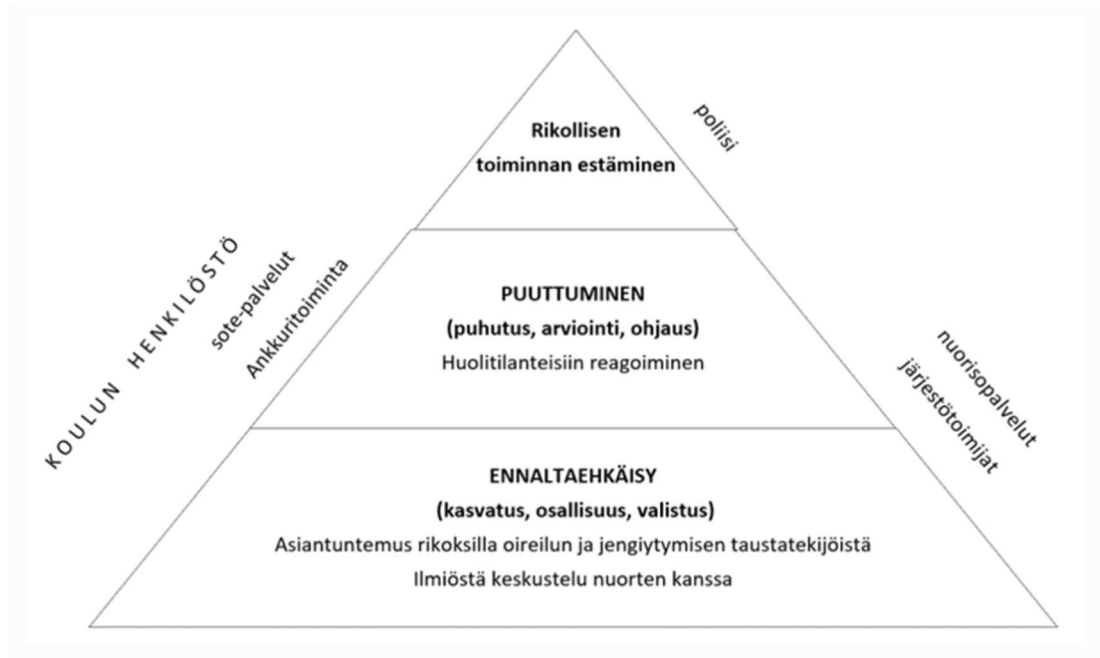
4 NUORTEN RIKOLLISUUDEN ENNALTAEHKÄISY

Nuorten rikosentekijöiden (nuorisoriikollisuuden) taustatekijöistä tiedetään runsaasti, mutta silti harvemmin lääkkeeksi tarjotaan konkreettista ennaltaehkäisevää palvelua (Turkka & Saarholm, 2023, s. 21). Varhainen puuttuminen ongelmiin ja laadukas varhaiskasvatus voivat estää nuorten rikollisuuden kierteen ja mahdollistaa paremman tulevaisuuden. Eri toimijoiden välinen yhteistyö on ratkaisevan tärkeää, jotta saavutetaan laajempi ja tehokkaampi vaikutus nuorten elämään. (Kasonen, 2024.)

Nuorista rikosentekijöistä suurin osa ajautuu rikoksettomaan aikuisuuteen, mutta melkein kaikki jatkuvasti rikoksia tekevät aikuiset ovat jo nuorena päätyneet rikoskierteeseen. Tämän perusteella nuorten rikollisuuden ennaltaehkäisy on kokonaisrikollisuuden pienentämisen näkökulmasta ensisijainen toimenpide paikallisesti ja valtakunnallisesti. Vaikuttamalla mm. yksilön syrjäytymiskehitykseen tai jo alkaneeseen rikollisuuteen voidaan ennaltaehkäistä nuorisoriikollisuutta. Ylipäätään on tärkeää, että syrjäytymisvaarassa oleville lapsille ja nuorille on tarjolla erityispalveluita niin kuin etsivää nuorisotyötä tai verkostotoimijoiden huoli-ilmoituksiin pohjautuvia verkostoyhteistyöpalveluja. Tämän lisäksi useassa kaupungissa ja kunnassa toimii poliisin ennalta estävä Ankkuri-malli. Ankkuri-malli on varhaisen vaiheen puuttumismalli, jossa lasten ja nuorten rikolliseen käyttäytymiseen sekä perheväkivaltaan pyritään puuttumaan varhaisessa vaiheessa. (TUOVI, n.d.) Liian monesti varhaisenpuuttumisen työ pohjautuu arviointiin ja keskustelutukeen, ja lyhyen ajanjakson perään todetaan, että perhe ei tarvitse vielä apua. Se hetki tulee monesti myöhemmin ja ikävä kyllä liian myöhään. Eikä siihen mennessä ole ehditty luomaan luottamusta työn pohjaksi. (Turkka & Saarholm, 2023, s. 21.)

Oppilaitoksissa työskentelevien aikuisten käsitys nuorten kaveripiiristä, kouluympäristöstä ja vanhempien kasvatustavat kasvavat merkittävään rooliin nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyssä. Kuten kuvasta 1, voi havaita riski-
nuorten tunnistamisen, ennalta estävän työn ja tukitoimien olevan poliisin ja koulun henkilökunnan asiantuntemuksen ytimessä, jotta nuorten

rikollisuuteen kyettäisiin puuttumaan jo varhaisessa vaiheessa. (Suhonen & Rikander, 2024.)

Kuva 1. Ammattiryhmien roolit nuorisoriikollisuuteen vaikuttamisessa (Suhonen & Rikander, 2024).

4.1 Rikollisuudelta suojaavat tekijät

Rikollisuudelta suojaavien tekijöiden vahvistaminen ja riskitekijöiden minimointi ovat suuri osa ennaltaehkäisevää työtä. Suojaaviin tekijöihin lukeutuvat mm. hyvät tunnetaidot, hyvä itsetunto, konfliktin- ja ongelmanratkaisutaidot, harrastukset, hyvät kaverisuhteet, positiiviset aikuissuhteet, turvallinen kasvuympäristö ja hyvin kouluttautuneet vanhemmat. Suojaavat tekijät eivät suojaakaan ketään kaikelta mutta niiden arvo on valtava lapsen ja nuoren eri kehitysvaiheissa. On tärkeää, että nuori hyväksyytään omana itsenään. Jos nuorta ei hyväksytä omana itsenään saattaa hän hakea hyväksynnän kyseenalaisin keinoin. (Turkka & Saarholm, 2023, s. 118, 210.) Riskit tai suojaavat tekijät piilevätkin siinä millaisen kaveriporukan nuoret ovat ympärilleen luoneet tai millaiseen seuraan he ovat sattuneet päätyttyään. Toisin sanoen kaikista

suojaavista perhe- ja taustatekijöistä riippumatta kenestä tahansa voi tulla nuorisoriikollinen. (Turkka & Saarholm, 2023, s. 37.)

4.2 Koulukiusaamisen ehkäisy

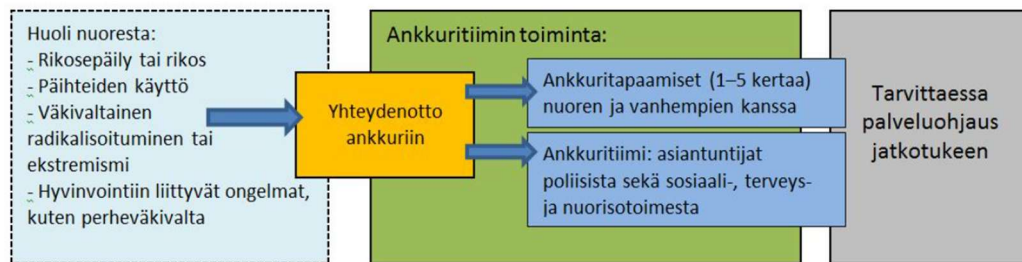
Puuttuminen kouluväkivaltaan on tehokas tapa ehkäistä nuorisoriikollisuutta. Henkisten ja fyysisten haavojen korjaaminen, kiusaamiskierteiden katkaisu-
minen sekä uudenlaisten keinojen oppiminen auttavat tulevaisuudessa. Kun kiusaamiseen puututaan perinpohjaisesti, nähdään myös ketkä nuorista voi-
vat tarvita tehostettua tukea ja rinnalla kulkevaa aikuista (Turkka & Saarholm, 2023, s. 40). Nuorten väkivaltaongelmaa ei ole mahdollista ratkoa ainoastaan poliisin toiminnalla tai säädöksiä kiristämällä. Nuorten ongelmien aiheuttajia on helppo haeskella instituutiollisesta puolesta, jolloin perheen riskitekijät unohdetaan. Turvallinen kasvuympäristö pienentää asuinalueiden eriyty-
mistä, vihapuhetta, jengiytymistä ja väkivaltaista ekstremismia. (Suhonen & Rikander, 2024.)

Menestyksellisimmät ratkaisut rikosten varhaiseen ennaltaehkäisyyn ovat olennaisesti muualla kuin poliisin hallussa esimerkiksi sosiaali-, terveys-,
nuoriso- ja koulutuspalveluilla. Nuoren jäädessä yhteiskunnan toimintojen ul-
kopuolelle, riski radikalisoitumiselle, ääriilikkeiden voimistumiselle ja yleisesti rikollisuudelle lisääntyy. (Suhonen & Rikander, 2024.)

4.3 Ankkuritoiminta

Ankkuritoiminta on varhaisen vaiheen puuttumista. Toiminta painottuu nuor-
ten hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennalta ehkäisemiseen varhai-
sessa vaiheessa. Ankkuritoiminnan työskentely toteutetaan moniammatilli-
sessa tiimissä, johon kuuluvat asiantuntijat poliisista, sosiaalitoimesta, ter-
veystoimesta sekä nuorisotoimesta. Moniammatillinen tiimi tapaa nuoren ja
hänen perheensä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, että nuorta voidaan
tukea ja tarpeen tullen ohjata avun tai tuen piiriin. (Ankkuri, n.d.)

Ankkuriprosessi

Kuva 2. Ankkuritoiminnan prosessia kuvaava kaavio (Ankkuri, n.d.).

4.4 Sovittelu

Sovittelutoiminta on havaittu tehokkaaksi uusintarikollisuutta vähentäväksi toimintamuodoksi eritoten nuorilla rikoksentekeijöillä. Sovittelun avulla lapsi tai nuori voidaan saada käytännönlähtöisesti ymmärtämään tekojensa aiheuttamat kärsimykset ja vahingot. (TUOVI, n.d.)

Katusovittelutoiminta aloitettiin Suomessa 2013. Katusovittelu aloitettiin nuorten kauppakeskuksissa näkyvään häiriökäyttäytymiseen. Katusovittelu eroaa lakisääteisestä rikos- ja riita-asioiden sovittelusta siinä, että kasvatusalan ammattilaiset toimivat sovittelijoina, kun lakisääteisessä sovittelussa toimivat yleensä vapaaehtoiset. Tarpeen tullen katusovittelijat pystyvät myös jatkamaan työskentelyä sovittelussa olleen nuoren ja tämän perheen kanssa. Katusovittelu pohjautuu ajatukseen, että mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tehtävä väliintulo saattaa estää syrjäytymisen ja rikoskierteeseen joutumisen tai auttaa jo pudonneita takaisin osaksi yhteiskuntaa (Rikossentorjunta, n.d.).

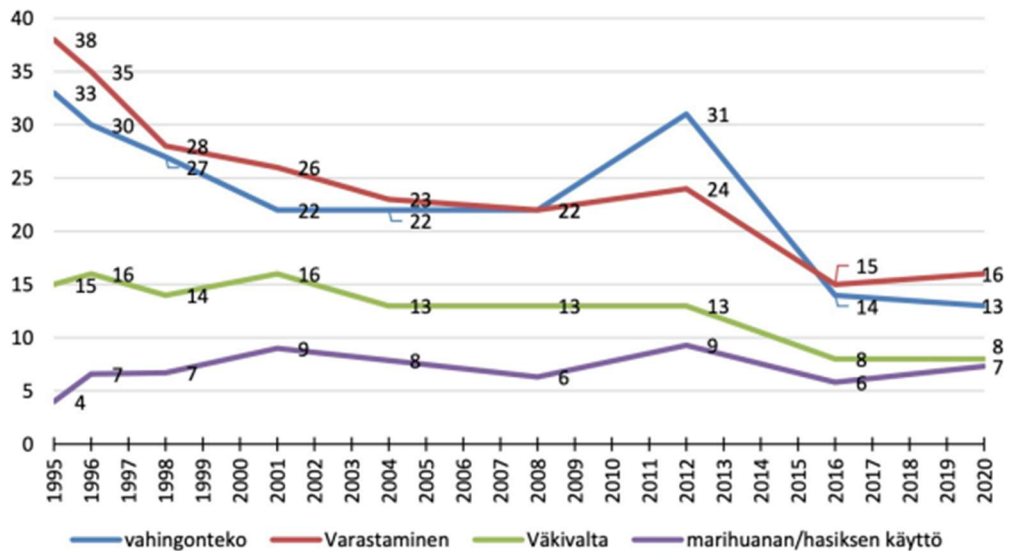
Ennaltaehkäisevät toimet tulisi suunnata eritoten rikollisesti aktiivisiin nuoriin hyvinkin varhaisessa vaiheessa. Nuoret, jotka viettivät aikaa jengeissä, tekivät muita luultavammin omaisuusrikoksia, väkivaltarikoksia ja huumeiden myyntiä. Nämä nuoret myös voivat päätyä rekrytoitumaan vielä vakavampiin rikollisjengeihin. (Suhonen & Rikander, 2024.)

5 NUORISORIKOLLISUUDEN MUUTOKSET VUOSINA 1995-2024

Nuoruus on rikosaktiivinen elämänvaihe, mutta kaikilla rikollisuus ei jää nuoruusikään. Näyttää siltä, että vuoden 1995 ja 2021 rikollisuus on ollut tilastollisesti samalla tasolla. Erona on, että nykyään väkivaltarikokset ovat yleisempiä kuin vahingontekorikokset. (Kaakinen, 2021.)

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan pitkän aikavälin muutosta nuorten rikollisuudessa. Pitkällä aikavälillä tarkasteltuna saadaan selvempi kuva siitä, onko nuorten rikollisuus muuttunut ja miten se on mahdollisesti muuttunut. Lyhyen aikavälin katselmuksella huomattava muutos nuorten rikollisuudessa on huomattavissa koronavuosien jälkeen. Toisin sanoen pitkällä aikavälillä tarkasteltaessa pystytään havaitsemaan, ettei suuria muutoksia ole tapahtunut. Kaakinen luennoi Kriminologian päivillä (2021) nuorisoriikollisuudesta Suomessa 1995–2020 aikana. Kaakinen kertoo luennolla etenkin nuorten vakavien väkivaltarikosten lisääntyneen 2020 luvulle siirryttäessä. Taulukoista, joita Kaakinen luennolla näyttää on huomattavissa, että vuonna 1995 nuorten vahingontekoon ja varastamiseen liittyvät rikokset olivat yleisempiä kuin tänä päivänä. Kaaviosta 1 näet, että vahingonteko rikokset laskivat 33 prosentista -> 22 prosenttiin sekä varastamiseen liittyvät rikokset laskivat 38 prosentista -> 22 prosenttiin vuoteen 2011 mennessä. Vuonna 2012 molemmat edellä mainitut rikokset yleistyivät. Vahingonteko rikokset nousivat yhdeksällä prosentilla ja varastaminen kahdella prosentilla. (Kaakinen, 2021.) Jäin pohtimaan voisiko vahingontekorikosten ja varkauksien yleistymisen vuonna 2012 selittää silloin Suomen taloudessa olevalla taantumalla. Tämä olisi tilastoiden valossa looginen selitys vahingontekorikosten ja varkauksien lisääntymiselle tuona ajanjaksona.

Kaaviosta 1 näet myös vahingontekorikosten ja varastamisen lisäksi väkivalta- ja huumausainerikosten määrän muuttumisen vuosien 1995–2020 aikana.

Kaavio 1. Nuorten tekemät rikokset vuosina 1995–2020 (Kaakinen, 2021).

Yleisesti rikollisuuden määrä on vähentynyt, mutta alaikäisten ja erityisesti alle 15-vuotiaiden, poliisin tietoon tulleet rikosepäilyt ovat lisääntyneet vuodesta 2015 alkaen (Danielsson, 2022, s.2). Pieni osa nuorista voi aiempaa huonommin ja tekee rikoksia, mutta suurella osalla nuorista menee hyvin. Osa näistä nuorista, joille ongelmia on kasaantunut ovat vakavasti jo päihde- ja laitostier-teessä siinä vaiheessa, kun he päätyvät ensimmäisen kerran poliisin kanssa tekemisiin. (Suhonen & Rikander, 2024.)

”Perinteisen” ryöstö- ja väkivaltarikollisuuden osalta nuorisoriikollisuuden vä-heneminen näyttää joka tapauksessa sekä kansallisesti että kansainvälisesti pysähtyneen. Nuorten ryöstö- ja väkivaltarikollisuus on saattanut kääntyä jopa kasvuun monissa eurooppalaisissa yhteiskunnissa 2010- ja 2020-luvuilla alle 15-vuotiaiden osalta. (Kivijärvi & Manner, 2024, s.5.)

Seuraavissa tekstiosioissa olen eritellyt viime vuosina eniten Poliisin tilastoissa näkyneet nuorten tekemät rikokset. Näitä rikoksia ovat väkivalta-, ryöstö- sekä liikenneriikokset. Lisäksi olen nostanut erikseen tarkasteltavaksi maahanmuut-tajataustaiset rikoksentekijät, koska tutkimuksissa on havaittu heidän olevan suomalaistaustaisia useammin osallisena ryöstöriikoksissa.

5.1 Nuorten väkivaltarikokset

Kaaviosta 1 on huomattavissa, että väkivalta rikokset lähtivät laskuun 2012 ja väheneminen jatkui aina vuoteen 2020 asti. On myös huomattu alaikäisten väkivaltarikoksien vuosina 2017–2021 kohdistuneen yleensä toisiin nuoriin ihmisiin (Danielsson, 2022, s.11). Pahoinpitelyistä epäiltyjen nuorenmisen on nähty heijastuvan myös pahoinpitelyjen uhrien ikään (Haapakangas, 2024). Uhrin olivat tilastoissa yleisimmin iältään 13–15-vuotiaita (Danielsson, 2022, s.18). Vuonna 2023 alaikäisten uhrien määrä kasvoi reilun viidenneksen edellisvuodesta (Haapakangas, 2024). Osan kasvusta selittää muutokset ohjeissa, jotka koskevat pahoinpitelyjen ilmoittamista. Esimerkiksi kiusaamis- ja väkivaltatilanteissa kouluja on ohjeistettu ilmoittamaan viranomaisille aiempaa herkemmin. Lisäksi ilmoitusvelvollisuutta on laajennettu epäillyissä väkivaltatilanteissa lasten kanssa työskentelevien osalta. (Haapakangas, 2024.)

On havaittu, että keväällä 2020 alkaneen koronatilanteen jälkeen nuorten tekemät vakavat väkivaltarikokset lisääntyivät runsaasti. Syynä tähän on pidetty rajoitustoimenpiteitä, mitkä eristivät nuoret koteihinsa. Rajoitustoimenpiteiden on huomattu lisänneen nuorten pahoinvointia ja näin ollen myös rikollisuutta. Koronapandemian negatiiviset vaikutukset näyttäisivätkin kasautuneen niille, joilla on ollut jo ennestään riskitekijöitä arjessa. (Turkka & Saarholm, 2023, s. 34.)

Alaikäisten tekemien henkirikosten tai niiden yritysten määrä on kasvanut vuosien 2020–2021 aikana poikkeuksellisen korkeaksi (Danielsson, 2022). On muistettava huomioida väkivaltaisuutta koskevissa tarkasteluissa, että tarkasteluissa on usein mukana myös ryöstörikokset. Ryöstö on anastus, jossa tekkoon liittyy joka kerta väkivaltaa tai sen uhkaa. (Heiskanen, 2024.) Tästä syystä väkivaltatilastoissa näkyvät osin myös ryöstörikosten määrät.

5.2 Nuorten ryöstörikokset

Ennen ryöstörikoksissa epäillyt henkilöt olivat lähestulkoon 14–17-vuotiaita, mutta viime vuosina epäiltyjen joukkoon on tullut mukaan yhä nuorempia, etenkin 11–13-vuotiaita epäiltyjä (Suhonen & Rikander, 2024).

Vuonna 2022 ryöstörikosten määrän lisääntyminen oli merkittävä, sillä nuorten ryöstörikosepäilyjä kirjattiin 62 % enemmän kuin edellisenä vuonna (vuonna 2021). Tämän jälkeen kasvu on jatkunut, sillä vuonna 2023 ryöstörikosepäilyjä kirjattiin 25 % enemmän kuin edellisvuonna (vuonna 2022).

Vaikka viime vuosina nuorten ryöstörikollisuus on lisääntynyt ovat ne edelleen suhteellisen harvinaisia. (Heiskanen, 2024.)

Näpistyksistä ja varastamisesta ryöstörikoksen erottaa väkivalta tai väkivallan uhka. Väkivaltaa tai väkivallan uhkaa ei ilmene näpistyksissä tai varastamisessa. (Poliisi, n.d.)

Suuri piilorikollisuuden määrä on syytä pitää mielessä, kun tarkastelee Poliisin tietoon tullutta nuorisrikollisuutta. On myös muistettava, että erityisesti lievemmistä rikoksista merkittävä osa jää huomaamatta. Ryöstö- ja väkivaltarikollisuuden osalta tämä tarkoittaa erityisesti sitä, että nuorten rikollisuuden taso esiintyy verrattain korkealla. Selityksenä tähän on, että nuoret tekevät aikuisväestöä tyypillisemmin rikoksia osana vertaisryhmää, jolloin sama teko kirjataan useammalle tekijälle. (Kivijärvi & Manner, 2024, s.6.)

Tiedossa on, että rikollisuus ja erityisesti ryöstö- ja väkivaltarikollisuus ovat sukupuolittuneita ilmiöitä. Tiedämme sukupuolidikotomiaa hyödyntävistä analyyseistä, että pojat syyllistyvät tyttöjä useammin ryöstö- ja väkivaltarikoksiin sekä joutuvat todennäköisemmin myös niiden uhreiksi. Ainakin 2000-luvun aikana poliisin tietoon tulleen rikollisuuden osalta tilanne on ollut tämä. (Kivijärvi & Manner, 2024, s.11–12.)

5.3 Väkivalta- ja ryöstörikollisuus nuorilla maahanmuuttajilla

Palvelujärjestelmämme ei toistaiseksi pysty vastaamaan monikulttuurisiin tarpeisiin, jotka ovat kirjavat.

Ulkomaalaistaustaisuus on otettava huomioon erityisenä ryhmänä, koska näiden ryhmien nuorten kasvuympäristö on monesti turvattomampi kuin muiden nuorten. Kouluterveyskyselyjen mukaan ulkomaalaistaustaisilla nuorilla on enemmän yksinäisyyttä, ja he kokevat muita nuoria yleisemmin väkivaltaa koulussa. Myöskään luottamus viranomaisiin ei rakennu yhtä vaivattomasti suomen kieltä huonosti osaavilla kuin Suomessa pitkään asuneilla. (Turkka & Saarholm, 2023, s. 40–41.)

Sukupuolen merkitysten lisäksi on ollut jo pitkään tiedossa, että ulkomaalaistaustaiset nuoret ovat epäiltyinä ryöstö- ja väkivaltarikoksista sekä ajautuvat niiden uhreiksi muita nuoria useammin. Ulkomaalaistaustaisella nuorella tarkoitetaan tässä tutkimuksessa henkilöitä, jotka ovat itse syntyneet tai joiden vanhemmat ovat syntyneet ulkomailla. (Kivijärvi & Manner, 2024, s.11–12.)

Tilastokeskuksen 2019 tekemän tutkimuksen mukaan maahanmuuttajien ja maahanmuuttajataustaisten rikollisuus on ollut huomattavasti yliedustettuna useimpia rikoslajeja sisältävissä epäilyissä. Vastaavasti myös rikoksen uhriksi joutuminen oli maahanmuuttajataustaisessa väestössä selvästi yleisempää. (Tilastokeskus, 2019.)

Tilastokeskuksen yliaktuaari Kimmo Haapakangas kertoo ulkomaalaistaustaisten epäiltyjen olleen suomalaistaustaisia nuorempia ryöstörikoksissa. Yleisin ikä suomalaistaustaisilla epäillyillä vuosina 2021–2023 oli 18 vuotta kun taas ulkomaalaisilla epäillyillä se oli 15 vuotta. (Haapakangas, 2023.)

5.4 Nuorten liikennerikokset

Poliisille on noussut huoli alaikäisten liikennekäyttäytymisestä. Vuonna 2023 MTV-uutisissa uutisoitiin 15–24-vuotiaiden nuorten rattijuopumusepäilyjen määrän kasvusta. Rattijuopumusepäilyjen määrä kasvoi 9 %:lla alkuvuonna 2023. Myös 17-vuotiaiden törkeät liikenneturvallisuuden vaarantamiset lisääntyivät yli neljänneksellä. (Hyttinen, 2023.) Voisiko 17-vuotiaiden törkeiden liikenneturvallisuuden vaarantamisten lisääntymiseen olla yhteydessä poikkeusluvut, joita voi hakea 17-vuotiaana? Ainakin Ylen uutisartikkelista vuonna 2020 on jo luettavissa Komisario Tuomo Katajiston haastattelu, jossa Katajisto kertoo alaikäisten liikennerikkomuksien tilastossa näkyvän piikkinä alaikäisten poikkeusluvin ajaneiden törkeät liikenteen vaarantamiset. (Koivula, 2020.)

5.5 Nuorten rikollisuus Lounais-Suomessa

Vuonna 2024 syyskuuhun mennessä alle 15-vuotiaat ovat tehneet Lounais-Suomessa eli Porin ja Turun alueella jo 489 väkivaltarikosta, mikä on 60 poliisin tietoon saatettua tapausta joka kuukausi. Viime vuoteen on tapahtunut kasvua yli 29 prosenttia. Tässä määrässä on otettu huomioon kaikki pahoinpitelyt, ryöstöt, henkirikokset ja niiden yritykset. Määrässä ei ole pelkästään kyse yleisillä paikoilla tehdyistä väkivaltarikoksista.

Alle 15-vuotiaiden nuorten osalta tilanne on vakava. Poliisi saa keskimäärin kaksi ilmoitusta alle 15-vuotiaan tekemästä väkivallanteosta päivittäin. Toisin kuin yli 15-vuotiaiden tekemät väkivaltarikokset ovat vastaavasti vähentyneet viime vuodesta. Lounais-Suomessa yli 15-vuotiaiden julkisilla paikoilla tapahtuvien pahoinpitelyjen, ryöstörikosten ja vahingontekojen määrä on vähentynyt viime vuoteen verrattuna suunnilleen 11 prosentilla. Erityisesti Porissa järjestyshäiriöitä koskeva rikollisuus julkisilla paikoilla on vähentynyt. Porissa on tehty tänä vuonna (2024) 31 prosenttia vähemmän pahoinpitelyjä, 11 prosenttia vähemmän ryöstöjä ja 26 prosenttia vähemmän vahingontekoja kuin vuonna 2023. (Naakka, 2024.)

Tässä opinnäytetyössä on käytetty syksyn 2024 tilastoja nuorten rikollisuudesta. Tämä tilasto oli uusin opinnäytetyön tekohetkellä. Loppuvuoden 2024 nuorten rikostilastoa ei ehditty julkaista ennen opinnäytetyön valmistumista.

6 NUORISORIKOLLISUUDEN NOUSU- JA LASKUKAUSIIN VAIKUTTANEET TEKIJÄT

Ajanjakso 1995–2004 on jakso, jolloin Suomi nousi syvästä taloudellisesta lamasta. Taloustilanteen kohentumisen uskotaan vaikuttaneen myös nuoriin ja vähentäneen nuorten rikollisuutta. Samanaikaisesti nuoriin kohdistuvaa valvontaa tehostettiin kameravalvonnalla ja vartioinnilla julkisilla paikoilla. Matkapuhelimien käyttö yleistyi ja ihmiset myös ilmoittivat nuorten häiriökäyttäytymisestä aiempaa herkemmin poliisille. Tämä näytti tilastoissa nuorten rikollisuuden lisääntymisenä. (Kivivuori, 2005, s.7–8.)

Vuosien 2011–2015 välillä nuorten osalta alkoholin ja muiden päihdyttävien aineiden käyttö oli puolittunut. Tämä näyttäytyi nuorten rikostilastoissa rikollisuuden vähenemisenä. Tilastopoikkeuksena näyttäytyy vuoden 2012 kohdalla vahingontekorikosten selkeä kasvu piikkinä tilastokäyrässä. (Näsi, 2016, s.11–12.) Yhtäläisyys vahingontekorikosten ja varastamisen selvällä kasvulla vuonna 2012 ja samanaikaisella Suomessa vallitsevalla taantumalla on nähtävissä, mutta koska tutkimusta aiheesta ei löydy, emme voi olla varmoja johduko vuoden 2012 rikospiikki Suomen taantumavuodesta.

Vuonna 2017 YLEllä uutisoitiin nuorisoriikollisuuden vähentyneen. Yhdeksi tekijäksi nuorisoriikollisuuden vähentymiselle esitettiin, että nuorten mielestä rikokset eivät olleet enää cooleja. Samaisesta uutisesta käy ilmi nuorten ruudun äärellä vietetyn ajan lisääntymisen vaikuttaneen suuresti nuorten rikollisuuden laskuun. Yhtenä syynä nuorten rikoksiin onkin ollut tekemisen puute. Ruudun äärellä vietetty aika on siis pitänyt nuoret pois pahanteosta. (Valkama, 2017.)

Koronapandemian aikana nuorten rikollisuuden vähenemiseen on vaikuttanut eritoten nuorten alkoholin käytön väheneminen. Nuorten rikollisuuden vähenemiseen vaikutti myös arkirutiinien muutokset ja vanhempien lisääntynyt tuki. (Vauhkonen, 2021.) Koronapandemian jälkeen vanhempien tuki kotona väheni, heidän palattuansa takaisin etätöistä työpaikoille. Nuorten harrastepaikojen pitkäaikainen sulkua vaikutti nuorten yksinäisyyden ja pahoinvoinnin

lisääntymiseen. Tämä lisäsi osassa pahoinvoivia nuoria tarvetta hakea hyväksyntää ja ajanvietettä muualta.

Nuorten asenteiden muuttuminen, viranomaisvastaisuuden lisääntyminen ja auktoriteettien kuuliaisuuden heikentyminen on ollut huomattavissa poliisin toiminnassa (Sutela, 2024, s.4).

7 KRIS SATAKUNTA RY

KRIS Satakunta on päihde- ja rikostaustaisten vertaistuki järjestö. Jäsenyhdistyksiä KRISiltä löytyy 7. Näistä jäsenyhdistyksistä yhden toimipiste sijaitsee Porissa. Porin toimipisteen toiminta aloitettiin 01.03.2018.

KRISin Porin toimintakeskuksessa on viikko-ohjelma, joka pitää sisällään vaihtelevaa harrastetoimintaa, keskusteluryhmiä, retkiä ja tapahtumia. Viikko-ohjelma perustuu yhteisöhoitollisiin menetelmiin. KRISin asiakkailta on ryhmätoiminnan lisäksi mahdollisuus saada yksilöllistä keskusteluapua haastaviin elämäntilanteisiin. Myös asiointiapu/-tuki ovat KRISin kautta mahdollisia. KRISin toiminta pohjautuu viiteen periaatteeseen: päihteettömyys, rehellisyys, toveruus, yhteisvastuullisuus ja yhdenvertaisuus.

KRISin toiminnassa on neljä eri työaluetta; vankila- ja rikosseuraamustyö, naistyö sekä läheis- ja perhetyö. Työmenetelminä KRISillä toimivat kokemusasiantuntijuus, vertaistuki sekä ryhmä- ja yksilötapaamiset. KRISillä on myös tarjota nuorille erityisnuorisotyötä kokemusasiantuntija työn keinoin. Kokemusasiantuntija käy luennoimassa muun muassa lastensuojeluyksiköissä.

KRISin toiminnassa työskennellään pääsääntöisesti 18-vuotiaasta eteenpäin. Mitään alaikäraja ei ole kumminkaan asetettu. Toiminnassa on mukana myös lastensuojelun asiakkaita, jotka ovat 16–17-vuotiaita eli täysi-ikäisyyden kynnyksellä. KRISin toimintaan hakeudutaan itse tai sosiaali- ja terveysalojen ammattilaisten ohjaamana. Huolestunut äiti tai isä voi esimerkiksi ottaa yhteyttä ja tulla lapsen kanssa tapaamaan KRISin työntekijää. KRIS ei ole nuorille ensisijainen paikka, mutta heillä on myös tarjota nuorelle erityisnuorisotyötä. Erityisnuorisotyöntekijä käy luennoimassa ja tapaamassa nuoria lastensuojeluyksiköissä ja kouluilla. (KRIS, n.d.)

8 TEEMAHAASTATTELU

8.1 Mikä on teemahaastattelu?

Teemahaastattelu ei ole lomakehaastattelu eikä avoin haastattelu vaan sijoittuu näiden haastattelumuotojen väliin. Teemahaastattelu on keskustelunomainen tilanne. (tuni, n.d.) Teemahaastattelu ei sido haastattelua kvalitatiiviseen tai kvantitatiiviseen. Kysymysten puolesta haastattelu kulkee tiettyjen keskeisten teemojen varassa. (Hirsjärvi & Hurme, 2009, s.48.) Haastattelun aihe (teema) on ennalta sovittu ja keskustelu on vapaampaa ilman tarkkoja, yksityiskohtaisia ja valmiiksi muotoiltuja kysymyksiä. Teemahaastattelu on vähän strukturoidumpi kuin avoin haastattelu, sillä siinä edellisten tutkimusten ja aihepiirin perehtymisen perusteella valmistellut aihepiirit ovat kaikille haastateltaville samoja, vaikka niissä liikehditään joustavasti ilman tiukkaa etenemisreittiä. Teemahaastatteluissa ihmisten vapaalle puheelle annetaan tilaa, vaikka etukäteen päätetyt teemat on tarkoitus keskustella kaikkien tutkittavien kanssa. Haastattelu hetkellä haastattelijalla on mukanaan lyhyet muistiinpanot läpikäytävästä teemasta, jotta hän voi keskittyä keskusteluun eikä papereiden lukemiseen. Läpikäytävät teemat voi listata ranskalaisin viivoin ja lisäksi voi luoda muutamia apukysymyksiä tai avainsanoja keskustelun ylläpitämistä varten. Teemahaastattelun ei siis tulisi olla turhantarkasti jäsenneilty eikä suoraan paperilta luettavissa. Aiheesta pyritään keskustelemaan melko vapaasti. (tuni, n.d.)

8.2 Teemahaastattelun toteutus

Valitsin teemahaastattelun toiseksi tutkimusmenetelmäksi tähän opinnäytetyöhön. Teemahaastattelu valikoitui haastattelumuodoksi koska teemahaastattelu on luonteeltaan keskustelunomainen ja rennompia toteuttaa kuin lomakehaastattelu. Halusin tuoda opinnäytetyöhöni itselleni parhaiten istuvia tutkimusmuotoja. Teemahaastattelu on rennon luonteensa puolesta juuri minulle sopiva tutkimusmenetelmä.

Toteuttaessa teemahaastattelua tarkoitukseni oli saada mahdollisimman laaja käsitys nuorten rikollisuudesta. Halusin selvittää teemahaastattelun avulla, miten nuorten rikollisuus näyttäytyy KRIS Satakunnan toiminnassa sekä onko heillä havaittu samoja altistavia tekijöitä nuorisoriikollisuudelle kuin opinnäytetyöni teoriaosuudessa esille tulleet nuorisoriikollisuudelle altistavat tekijät.

Teemahaastattelu toteutettiin KRIS Satakunnan Porin toimitiloissa. Paikalla oli kaksi KRISin työntekijää. Haastattelun aiheena oli nuorten rikollisuus Satakunnassa. Teemahaastattelu sisälsi seuraavat teemat (LIITE 1): Teema 1: Nuorisoriikollisuuden näyttäytyminen KRIS Satakunnan toiminnassa. Teema 2: Nuorisoriikollisten iän nuoreminen. Teema 3: Rikollisuuden juurisyyt KRIS Satakunnan näkökulmasta. Teema 4: Rikoksia tekevien nuorten ajanvietto. Teema 5: Varhainen puuttuminen nuorisoriikollisuuteen.

Nämä teemat valikoituivat teemahaastattelun sisältöön, koska kyseiset teemat ovat olleet tarkastelun kohteena opinnäytetyön teoriaosuutta työstäessä. Haastattelun myötä toivoin saavani opinnäytetyön teoriaosuutta tukevaa sisältöä sekä käsityksen nuorisoriikollisuuden näyttäytymisestä KRIS Satakunnan toiminnassa.

8.3 Teemahaastattelun eettisyys

Teemahaastattelu toteutettiin ennalta sovittuna ajankohtana. Haastateltavien suostumus haastatteluun varmistettiin sähköpostitse ennalta. Haastateltaville oli jo ennalta kerrottu haastattelun luonteesta sekä alustavasti teemasta, jotta haastateltavat pystyvät valmistautumaan haastatteluun.

Haastattelun alkaessa haastateltavilta varmistettiin heidän suostumuksensa haastattelun äänitykseen. Haastateltaville kerrottiin äänityksen tarkoituksesta ja säilytyksestä.

Haastattelun äänite säilytettiin litteroinnin suorittamiseen asti salasanan takana. Äänite oli vain opinnäytetyöntekijän käytössä. Haastattelun materiaali hävitettiin opinnäytetyön valmistuttua.

8.4 Teemahaastattelun tulokset

Tässä kappaleessa käydään läpi haastattelun tuloksia. Tekstin lukemisen helpottamiseksi, tulokset on jäsennetty teemoittain.

8.4.1 Nuorisorikollisuuden näyttäytyminen KRIS Satakunnan toiminnassa

KRIS Satakunnan jäsenet ovat pääasiassa yli 18-vuotiaita. Tämä näyttäytyy myös haastattelussa sillä haastateltavat eivät työskentele nuorten kanssa yhtä paljon kuin aikuisten kanssa.

Haastateltavat eivät osaa sanoa näyttäytyykö heidän toiminnassaan, että nuorten rikollisuudessa olisi tapahtunut muutosta, mutta kertovat lastensuojeluyksiköistä tulevan enemmän yhteydenottoja kuin aiempina vuosina. Lastensuojeluyksiköiden yhteydenotot koskevat pääsääntöisesti kiinnostusta KRISin kokemusasiantuntijoihin. Haastateltavat mainitsevat, että ylipäätään kokemusasiantuntijaluentoja hyödyntäminen nuorten kanssa on noussut esiin viime vuosina. Myös koulut ovat tilanneet kokemusasiantuntijoita puhumaan mikä on iso muutos viime vuosiin verrattuna. Yläasteen lisäksi ala-asteella kuudesluokalaisille on käyty pitämässä kokemusasiantuntijaluentoja. Haastattelussa haastateltavat ilmaisevat nuorten olevan tärkeä kohderyhmä rikoksien ehkäisyssä.

Haastateltavat kertovat tekevänsä yhteistyötä myös Ankkuritiimin kanssa, joka toimii aktiivisesti nuorten rikollisuuden ennaltaehkäisyssä. Muun muassa kokemusasiantuntijatyöskentelyllä kouluissa ja lastensuojeluyksiköissä sekä Ankkuritiimin kanssa tehtävän työn myötä KRISin toimijat osallistuvat nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisemiseen.

8.4.2 Nuorisorikollisten iän nuoreneminen

Haastattelija nosti haastattelussa keskusteluun aiheeksi rikoksia tekevien nuorten nuorentuneen iän. Haastattelija puhui opinnäytetyön teoriaosuudessa esille nousseiden materiaalien perusteella rikoksia tekevien nuorten iän alentumisesta alle 15-vuotiaisiin. Haastateltavat pohtivat voisiko rikoksia tekevien nuorten iän alentumiseen vaikuttaa se, kun alle 15-vuotias ei ole rikosoikeudellisessa vastuussa. Nuori ei välttämättä ymmärrä, että vaikka alle 15-vuotiaan seuraukset eivät ole samat kuin yli 15-vuotiaalla niin, jos nuori jatkaa samalla tavalla rikoksien tekemistä alle 15-vuotiaana hän jatkaa niitä myös yli 15-vuotiaana ja silloin tulee myös niitä seuraamuksia.

Haastateltavat nostavat esille Porin alueen nuorten verkostot ja nuorisoporukat. Haastateltavat kertovat Porissa olevan tietyt nuorisoporukat, jotka tekevät ison määrän rikoksista. Haastateltavien mukaan poliisilla nämä nuorisoporukat ovat tiedossa. Kuten jo tämän opinnäytetyön teoriaosuudesta käy ilmi, pieni osa nuorista voi huonosti ja he purkavat pahaa oloaan tekemällä rikoksia. Kaikki nuoret eivät rikoksia tee mutta tämän pienen rikoksia tekevän nuorisoporukan rikokset näkyvät suurena piikkinä nuorten rikostilastoissa. Haastateltavat kokevat nuorten rikollisuuteen puuttumisen haastavammaksi kuin vankilakierteeseen kyllästyneen vangin kohdalla. Haastateltavien mielestä vankilakierteeseen kyllästynyt vanki on avun kannalta vastaanottavaisempi kuin nuori, joka ei osaa ajatella rikollisen polun alussa, rikoksista olevan vaikea irtautua myöhemmällä iällä.

8.4.3 Rikollisuuden juurisytyt KRIS Satakunnan näkökulmasta

Haastattelun yhtenä aiheena käsiteltiin rikoksien juurisyitä. Keskustelussa kävi ilmi samat juurisytyt kuin jo opinnäytetyön teoriaosuuden altistavista tekijöistä on luettavissa. Keskustelussa esille nousseita juurisyitä ovat heikko koulumenestys sekä kaveripiiri ja oma epävarmuus eli käytännössä sosiaalinen paine ja hyväksynnän haku. Myös vanhempien rikostausta näyttäytyy monesti KRISin jäsenillä syynä rikollisen toiminnan alkamiselle. Vanhempien

päihteidenkäyttö sekä turvaton lapsuus näyttävät isosti KRISillä. Rikoksista irrottautumisessa vanhempien rikollisuus tuo suuret haasteet KRISin jäsenille. Haastateltavat epäilevät haasteen yhdeksi syyksi ulkopuolisuuden tunteen omasta perheestään, kun itse alkaa irtautumaan rikollisesta elämäntyylistä.

8.4.4 Rikoksia tekevien nuorten ajanvietto

Keskusteltu haastateltavien kanssa nuorisorikollisten ajanviettotapojen korvaamisesta muulla toiminnalla. Haastateltavat kertovat nuorten kanssa työskennellessä nuorelle monesti aukeavan uudenlainen maailma. Aiemmin rikokset ja päihteet ovat aiheuttaneet sen, että nuori on ollut todella eristäytynyt kaikesta. Haastateltavat kertovat Porissa käynnissä olevasta *Jokaisella on oikeus liikkua* -hankkeesta. Hanke järjestää nuorille maksuttomia liikuntatapahtumia. Esimerkiksi Nuorisotalolla järjestetään säännöllisesti salibandyvuoro. Hankkeen kautta nuori saa liikunnallista tekemistä ja mahdollisesti uusia kavereita. Uusien kaveripiirien kautta nuorella on mahdollisuus päästä eroon rikollisesta elämästä.

KRISillä on käytössä irti rikollisesta elämäntavasta työskentelyohjelma. Ohjelma on lähtöisin Ruotsista. Ohjelmassa pureudutaan nimenomaan rikollisiin ajatusmalleihin ja käyttäytymismalleihin sekä käydään läpi kävijän omaa rikollista kaarta. Tällä hetkellä ohjelma on käytössä vain aikuisilla, mutta ohjelma on tulossa käyttöön myös nuorille rikoksentekeijöille. KRISillä on huomattu ohjelman todella muuttaneen työskentelyohjelmaan osallistuneiden kävijöiden ajatus- ja toimintatapoja.

8.4.5 Varhainen puuttuminen nuorisorikollisuuteen

Haastateltavat ovat yhtä mieltä haastattelijan kanssa varhaisen puuttumisen tärkeydestä nuorisorikollisuuteen. Oikea-aikaisella puuttumisella on mahdollisuus auttaa nuori tarpeeksi aikaisin pois rikolliselta tieltä.

Haastattelu tuki kokonaisuudessaan opinnäytetyön teoriaosuudessa esille tulleita seikkoja nuorisorikollisuuden lisääntymisen, rikoksille altistavien tekijöiden sekä varhaisen puuttumisen tärkeyden osalta. KRISillä toteutetussa haastattelussa keskustelu pyöri rikoksille altistavien tekijöiden, ennaltaehkäisevän työskentelyn sekä Porin nuorisoryhmien ympärillä.

9 KYSELYTUTKIMUS

9.1 Mikä on kyselytutkimus?

Kyselytutkimus on arvokas tapa koota ja analysoida tietoa muun muassa ihmisten toiminnasta, asenteista, mielipiteistä ja arvoista sekä erilaisista yhteiskunnallisista ilmiöistä. Kyselytutkimuksessa esitetään vastaajalle kysymyksiä kyselylomakkeen kautta. (Vehkalahti, 2014, s. 11.)

Kyselytutkimus on yksi kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen aineistonkeruutavoista. Kyselytutkimuksessa tietoa kerätään isommalta vastaajajoukolta. Kvantitatiivisessa kyselyssä on ominaista, että kysymysten vastausvaihtoehdot on valmiiksi annettu eli kysymykset ovat suljettuja. (Laurea, 2023.)

9.2 Kyselytutkimuksen toteutus

Kyselytutkimuksen vastaajat tulivat KRIS Satakunnan jäsenten WhatsApp-ryhmän kautta. Jäseniä informoitiin kyselytutkimuksesta Esittelykirjeellä (LIITE 2) mikä välitettiin KRIS Satakunnan jäsenille WhatsApp-ryhmän kautta.

Kyselytutkimus toteutettiin Forms-lomakkeella. Linkki kyselylomakkeelle välitettiin KRIS Satakunnan jäsenten WhatsApp-ryhmän kautta.

Kyselytutkimuksen tarkoituksena oli saada entisten nuorisorikollisten näkemystä heidän oman rikospolkunsa alkuun. Kyselytutkimuksen pääteemoiksi valikoitui rikollisuudelle altistavat tekijät, lähipiirin vaikutus rikollisuuden alkuun, nuorisorikollisuuden vaikutus nykyhetkeen sekä varhaisen puuttumisen merkitys nuorisorikollisuuteen. Kyseiset teemat valikoituivat kyselyyn opinnäytetyön teoriapohjan perusteella. Teoriaosuudessa on käyty läpi erinäisten lähteiden valossa jokaista kyselytutkimuksen teemaksi valikoitunutta aihetta. Halusin kyselyn myötä tutkia näkevätkö nuorena rikollisen polun aloittaneet vastaajat rikollisuudelle altistavat tekijät, lähipiirin vaikutuksen sekä varhaisen puuttumisen merkityksen samalla tavalla kuin teoriaosuuden erinäisten

lähteiden valossa voidaan todeta. Minusta oli myös mielenkiintoista nähdä kevat entiset nuorisoriikolliset nuorena tehdyillä rikoksilla olleen vaikutusta heidän nykyelämäänsä.

Käytin tässä opinnäytetyössä kyselytutkimusta tutkimusmenetelmänä koska sillä tavoin tavoitin useamman vastaajan. Tällä tutkimusmenetelmällä vastaajat pysyvät myös anonyymeinä niin minulle kuin opinnäytetyöni lukijoille. Kyselyyn vastanneiden myötä sain mahdollisimman laajan käsityksen heidän näkökulmastaan katsottuna nuorisoriikollisuudesta.

Uskon vastaajien olleen helpompi kertoa omasta nuorisoriikollisuudestaan anonyymisti kyselytutkimukseen vastaamalla. Omasta rikollisesta taustasta puhuminen on monelle arka aihe. Anonyyminä pysyessään vastaaja uskaltaa rohkeammin tuoda syitä sekä omia rikoksien tekemiseen liittyviä ajatuksiaan esille.

9.3 Kyselytutkimuksen eettisyys

Kyselytutkimuksesta tiedotettiin esittelykirjeellä. Kyselyn vastaajille kerrottiin heidän henkilötietojensa pysyvän salassa ja kyselyn toteutuvan anonyymisti. Kyselyn tulokset kerättiin pilvipalveluun. Tulosten läpikäynnin jälkeen tulokset hävitettiin. Tulokset olivat koko opinnäytetyön työstämisen ajan vain opinnäytetyöntekijän saatavilla.

9.4 Kyselytutkimuksen tulokset

Tässä kappaleessa käydään läpi kyselytutkimuksen tuloksia (LIITE 3). Tekstin lukemisen helpottamiseksi, tulokset on jäsennelty teemoittain.

Kyselytutkimus oli rajattu 13–17-vuotiaina rikoksia tehneisiin. Kyseinen ikähaarukka valikoitui kyselytutkimuksen vastaajat rajaavaksi tekijäksi, koska

koko opinnäytetyö käsittelee nuorisorikollisia, jotka ovat iältään 13–17-vuotiaita. Kyselyn vastaajat olivat iältään 20–60-vuotiaita. 55 % vastaajista on tällä hetkellä alle 30-vuotiaita. Vastaajia kyselyyn saatiin 11 kappaletta. Kyselyn aukioloaikaa pidennettiin kerran, jotta vastaajia saatiin vähintään kymmenen kappaletta.

9.4.1 Rikollisuudelle altistavat tekijät

Kyselytutkimuksesta käy ilmi, että suurin osa vastanneista on aloittanut rikosten tekemisen jännityksen hakuisuuden ja rahanpuutteen vuoksi. Kyselytutkimuksen tulokset tuovat ilmi, että kaikkien vastanneiden kohdalla varkaus tai näpistys on ollut ensimmäinen rikos. Useammassa vastauksessa nostetaan esille myös päihteiden negatiivinen vaikutus rikollisuuden alulle.

9.4.2 Lähipiirin vaikutus rikollisuuden alkuun

Vastanneista 40 % vastasi vanhemman tehneen rikoksia vastaajan lapsuuden aikana. Myös 40 % vastanneista kokee vanhemman rikollisella taustalla olleen vaikutusta vastaajan oman rikollisuuden alkuun. Kyselyn vastauksista käy ilmi vanhemman rikollisen taustan aiheuttaneen nuorelle yksinäisyyttä ja turvattomuutta. Osa vastaajista kertoo ihailleensa vanhempiansa rikollista elämäntapaa ja ottaneensa siitä mallia.

9.4.3 Nuorisorikollisuuden vaikutus nykyhetkeen

60 % vastanneista kokee nuorena alkaneella rikollisuudella olleen vaikutusta nykyelämään. Osalla vastanneista rikokset ovat jatkuneet vielä nuoruusiän jälkeenkin ja muuttuneet vakavimmiksi. Nuorena alkanut rikollisuus on vaikuttanut osalla vastaajista vääristyneeksi kehittyneeseen ajatusmaailmaan oikeasta ja väärästä sekä negatiiviseen kuvaan Poliiseista. Koulun kesken jääminen nuorena sekä luottotietojen menetys koetaan vastaajien joukossa suurena nykyhetkeen vaikuttavana tekijänä.

Kyselyyn vastanneiden joukossa on myös henkilöitä, jotka kokevat nuoruuden rikosten vaikuttaneen haluun elää rikoksetonta elämää.

9.4.4 Varhaisen puuttumisen merkitys nuorisoriikollisuuteen

Kukaan kyselyyn vastanneista ei osannut sanoa olisiko halunnut nuoruuden rikollisuuteensa varhaisempaa puuttumista. Vastanneet eivät myöskään osanneet sanoa mitä puuttuminen olisi voinut olla. Yksi vastaajista kuitenkin nostaa esille lintsaimisen koulusta ja pohtii että jos lintsaimiseen olisi puututtu olisiko rikokset loppuneet. Kaksi vastaajista taas epäilee, että ei rikoksiin puuttuminen nuoruudessa olisi vaikuttanut hänen toimintaansa. Hän uskoo halun muutokseen lähtevän vain itsestä.

Vastanneista 90 % katu nuoruudessa tekemiään rikoksia ja kokee nuorena tehdyt rikokset turhiksi.

10 TULOSTEN YHTEENVETO

Teemahaastattelun ja kyselytutkimuksen perusteella voimme todeta opinnäytetyön teoriaosuuden ja molempien tutkimusten tulosten olevan yhteneväiset. Teemahaastattelussa nousee esille samoja rikoksille altistavia tekijöitä kuin teoriaosuudestakin. Rikoksille altistaviin tekijöihin nousevat esimerkiksi kaveripiirin vaikutus ja vanhemman rikollisuus.

Teemahaastattelu ja kyselytutkimus antoivat myös vahvistusta vanhemman rikollisen taustan vaikutuksesta nuorisorikollisuuden alkamiselle. Kotoa opittu malli rikollisesta elämäntavasta tuo nuorelle suuret paineet rikoksettoman elämäntavan ylläpitämiselle. Nuori on saattanut saada kotoa vääristyneen ajatusmaailman oikeasta ja väärästä. Molempien tutkimusmenetelmien sekä opinnäytetyön teoriaosuuden perusteella käy ilmi vanhemman rikollisen taustan aiheuttaneen nuorelle yksinäisyyttä ja turvattomuutta. Nuori voi kokea ulkopuolisuuden tunnetta, jos lähipiirissä on rikollista toimintaa ja nuori itse koittaa pysyä nuhteettomalla tiellä. Tämä voi ajaa nuoren erilleen lähipiiristään tai ajaa tämän nuoren myös rikolliselle tielle.

Kyselytutkimuksessa sekä teemahaastattelussa nousevat esille sosiaalinen paine ja hyväksynnän haku rikollisella toiminnalla. Myös kaveriporukan vaikutus ja näyttämisen halu nousevat esille molemmissa tutkimuksissa. Kuten opinnäytetyön teoriaosuudestakin on käynyt ilmi vertaisvaikutteiden merkitykseen nuoruudessa. Nuoruuteen kuuluu itsensä etsiminen ja itseensä tutustuminen. Hyväksynnän haku, näyttämisen halu ja sosiaalinen paine kasvavat. Vääränlaiseen porukkaan ajautuessaan nuori saattaa ajautua tekemään rikoksia pelkästään näyttämisen halun seurauksena.

Haastateltavat nostavat haastattelun alussa esille varhaisen puuttumisen tärkeyden, joka myös opinnäytetyön teoriaosuudesta on havaittavissa. Kyselytutkimuksessa kyselyyn vastanneet eivät kuitenkaan osaa sanoa olisiko varhainen puuttuminen auttanut heidän kohdallaan rikoksien tekemisen

lopettamiseen. Minusta oli hämmästyttävä huomata miten kukaan rikollisen tien nuorena aloittaneista kyselyn vastaajista ei osannut sanoa mikä olisi voinut auttaa rikollisuuden loppumiseen hänen kohdallaan. On totta, että muutos lähtee itsestä. Sinun pitää itse haluta muutosta, jotta se on mahdollista toteuttaa. Tukea nuorena rikollisuudesta irtautumiseen on tarjolla tänä päivänä huomattavasti aiempia vuosikymmeniä enemmän.

11 POHDINTA

11.1 Oma oppiminen

Olen seurannut jo pitkään uutisointia nuorten rikollisuudesta, ja minua on pohdituttanut mikä nuoria johdattaa rikoksien pariin. Erityisesti nuorten rikollisuuden taustasyyt ja nuorisoriikollisuuden muutokset kiinnostavat. Tältä pohjalta lähdin rakentamaan opinnäytetyötäni yhteistyössä KRIS Satakunnan kanssa. Olen oppinut opinnäytetyötä tehdessä toteuttamaan määrällisen ja laadullisen tutkimuksen yhdistelmää triangulaatiota tutkimusmenetelmänä. Opinnäytetyössäni olen yhdistellyt erilaisten menetelmien, tietolähteiden ja teorioiden tuotoksia. Toteutin opinnäytetyössä ensimmäisen virallisen lomakekyselytutkimukseni verkossa sekä ensimmäisen teemahaastatteluni. Opinnäytetyön tekeminen on opettanut eettisen tutkimisen tärkeyden. Opinnäytetyötä tehdessä olen oppinut, kuinka tärkeä on perehtyä huolella aiheeseen ennen kuin voi tehdä johtopäätelmiä asioista.

Opinnäytetyön tekeminen on opettanut paljon nuorten rikollisuudesta. Antanut kuvaa nuorisoriikollisuuteen vaikuttavista tekijöistä ja niiden ehkäisemisestä. Opinnäytetyön tekeminen on edistänyt asiantuntijuuttani nuorten rikollisuudesta sekä edistänyt ammatillista kehittymistäni lapsuuden ja nuoruuden kipukohdissa.

11.2 Pohdintaa nuorista

11.2.1 Mitä nuorten osalta pitäisi kehittää, että rikollisuus vähenisi?

Opinnäytetyön työstämisen aikana nuorten nykytila on pohdituttanut paljon. Yksi tärkeä nuoren elämään vaikuttava tekijä on nuoren vanhemmat. Turvallinen ja huolehtiva vanhemmuus on tärkeää nuoren kehitykselle. Kehitettävää on vanhempien ja nuoren välisessä kommunikoinnissa varsinkin pahoinvoivien nuorten kohdalla. Vanhempien täytyisi olla enemmän perillä nuoren tekemisistä sekä olla tietoisia millaisessa kaveripiirissä nuori liikkuu. Näin ollen

vanhempi havaitsee herkemmin, jos kaveripiiri vaikuttaa nuoren käyttäytymiseen negatiivisesti. Myös nuorten kasvatuksessa tulisi asettaa nuorelle enemmän rajoja ja nuoren toiminnan epäkohtiin tulisi puuttua viipymättä. Vanhemmilla tulisi olla auktoriteetti nuoriin. Liian lepsusta tai välinpitämättömästä kasvatuksesta ei ole nuorelle kuin haittaa.

Nuorten asiattomaan toimintaan tulisi puuttua välittömästi, sillä varhaisella puuttumisella pystytään ennaltaehkäisemään nuoren ajautuminen huonoille teille. Varhaisella puuttumisella ja toimivalla eri toimijoiden yhteistyöllä on tärkeä osansa nuorten rikollisuuden vähentämisessä.

Aikuisten tulisi puuttua välittömästi nuoren pahoinvointiin ja ohjata nuori avun piiriin. Nuoren syrjäytyminen sekä esimerkiksi haasteet koulussa tulisi huomioida herkemmin.

Mielestäni koulujen puuttumismahdollisuudet nuorten käyttäytymiseen ovat nykypäivänä hyvin pienet. Lait ja ohjeistukset vaikuttavat paljon koulujen henkilökunnan toimintaan ja näin ollen rajoittaa henkilökunnan puuttumismahdollisuuksia. Nykypäivänä nuorten epäasialliseen toimintaan puuttuminen kouluissa on hyvin hankalaa sillä nuoret tietävät hyvin kuinka paljon opettajat ja koulunkäynninohjaajat voivat heidän toimintaansa puuttua. Tämä johtaa nuorten välinpitämättömyyteen sekä pelottomuuteen koulun sääntöjä rikkoessa. Epäasiallisesti koulussa käyttäytyvät nuoret kokevat rangaistukset niin pieniksi, ettei niiden tehoa voi verrata enää esimerkiksi kymmenen vuoden takaiseen, jolloin jälki-istuntojen jälkeen suurin osa nuorista korjasi käyttäytymistään.

11.2.2 Mikä nuorten osalta on hyvää?

Nuorille on tarjolla aiempaa enemmän palveluita ja harrastemahdollisuuksia. Nuorten harrastemahdollisuuksia on monia erilaisia ja nuorisotaloja löytyy joka kunnasta sekä myös verkosta. Nuorisotalojen toiminnassa otetaan entistä enemmän nuorten toiveet huomioon ja toimintaa pyritään kehittämään

enemmän nuorille mieluisaksi. Nuorille on myös tarjolla matalan kynnyksen palveluita kuten mielenterveyspalveluita.

Kouluissa puututaan nuorten toimintaan aiempaa herkemmin mikä on nuorten tulevaisuuden kannalta pelkästään positiivista, vaikka nuoresta itsestä ei siltä tunnukaan.

Nuorilla on nykyään aiempaa enemmän mahdollisuuksia osallistua päätöksen tekoon kuin aiemmin. Nykypäivänä nuorilla on myös enemmän tilaa ja valmiuksia tehdä ja toimia itse. Nuoret pääsevät vaikuttamaan ja päättämään asioista sekä tuomaan omia näkemyksiään esille.

Nuorille on tarjolla erilaisia ryhmiä sekä livetapaamisina että verkkotyöskentelyä. Nuoria varten on myös luotu monia verkkosivuja, joista nuori voi hakea apua, tukea tai ohjausta mieltä askarruttaviin kysymyksiin. On hienoa huomata, että nuorille suunnattuja palveluita on viety enemmän verkkoon sillä nuoret viettävät paljon aikaa verkossa ja näin ollen palvelut ovat heille helposti saatavilla.

11.3 Tutkimuksen jatkojalostaminen

Tutkimusta on vielä mahdollista jatkojalostaa pureutumalla tarkemmin ennaltaehkäisevän työn vaikutuksen tuloksiin nuorten rikollisuuden vähenemiseksi. Tässä opinnäytetyössä käydään vain yleisluonteinen katsaus varhaisen puutumisen tärkeyteen sekä ennaltaehkäisevään toimintaan. Tässä opinnäytetyössä ei pureuduttu ennaltaehkäisevän toiminnan tuloksiin nuorten rikollisen toiminnan vähentämisessä.

11.4 Tutkimuksen eettisyys

Opinnäytetyössäni on toteutettu eettistä tutkimista koko opinnäytetyöprosessin ajan. Opinnäytetyöprosessin alussa teimme opinnäytetyöni tilaajan KRIS Satakunnan sekä opinnäytetyötä ohjaavan opettajan kanssa

opinnäytetyösopimuksen. Sopimuksessa sovittiin KRIS Satakunnan kanssa yhteiset raamit opinnäytetyölle.

Ohjaava opettaja on tukenut opinnäytetyön työstämisessä sekä toiminut säännöllisesti opinnäytetyön laadunvarmistajana.

Opinnäytetyötä varten kerättyjen materiaalien säilytys on toteutettu tietosuojasetuksen ja tietosuojalain periaatteiden mukaisesti. Teemahaastattelussa ja kyselytutkimuksessa kerätty materiaali on säilytetty opinnäytetyön työstämisen ajan salasanan takana ja vain opinnäytetyöntekijällä on ollut pääsy kerättyihin tietoihin. Materiaalin purkamisen jälkeen kaikki haastattelusta ja kyselystä kerätty materiaali on hävitetty. Kyselytutkimuksen vastaajia ja haastateltavia on informoitu tutkimuksesta etukäteen. Tutkimukseen osallistuneiden suostumus on myös varmistettu ennen tutkimusta. Yksityisyydensuoja on huomioitu opinnäytetyöprosessissa. Kyselytutkimukseen ja haastatteluun osallistuneet pysyvät anonyymeinä.

Teoriatiedon keräämisessä ei ole käytetty suoraa plagiointia. Lähdeviittaukset on merkattu opinnäytetyöohjeistuksen mukaisesti.

LÄHTEET

Ankkuri. Ankkuritoiminta. Sisäisen turvallisuuden rahasto. Haettu 10.9.2024 osoitteesta <https://ankkuritoiminta.fi/toiminta>

Danielsson P. (2022). Nuorten väkivaltarikollisuuden määrä ja piirteet poliisin tietoon tulleen rikollisuuden valossa. Keskusrikospoliisi. Tiedusteluosasto. <https://poliisi.fi/documents/25235045/0/raportti-nuorten-vakivaltarikollisuus-poliisi.pdf/5707ff63-fce5-b1a3-83ed-6ae62808adfa?t=1646715994222>

Haapakangas K. & Kaakinen M. (2023). Mitä tuoreimmat tilastot kertovat nuorten väkivaltarikollisuudesta?. Tilastokeskus. <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/mita-tuoreimmat-tilastot-kertovat-nuorten-vakivaltarikollisuudesta>

Haapakangas K. (17.11.2023). Yhden rikos leimaa 99 nuorta. Tilastokeskus. Haettu 10.9.2024 osoitteesta <https://stat.fi/tietotrendit/blogit/2023/yhden-rikos-leimaa-99-nuorta>

Haapakangas K. (16.5.2024). Pahoinpitelyistä epäillyt yhä nuorempia. Tilastokeskus. Haettu 10.9.2024 osoitteesta <https://stat.fi/fi/uutinen/pahoinpitelyista-epaillyt-yha-nuorempia>

Haapasalo J. (2017). Kriminaalipsykologia. PS-KUSTANNUS.

Halén, A. & Tyni, S. (2024). Nuorisorangaistus ja ehdollisen vankeuden tehosteena tuomittu valvonta ovat nuorten seuraamuksia. HAASTE-lehti, Haaste 1/2024. [Haaste 1-24 Nuorisorangaistus ja ehdollisen vankeuden tehosteena tuomittu valvonta - Rikoksantorjunta.fi](https://www.haaste.fi/haaste-1-24-nuorisorangaistus-ja-ehdollisen-vankeuden-tehosteena-tuomittu-valvonta-rikoksantorjunta)

Kivivuori J. (2005). Perinteinen omaisuusrikos vähentynyt nuorilla. Asiantuntevasti rikoksantorjunnasta ja kriminaalipolitiikasta. HAASTE 3/2005, 7–8. [2005-3 Haaste.pdf](https://www.haaste.fi/2005-3-haaste.pdf)

Harjumaa M. (17.08.2023). Nuorten ryöstöepäilyt kasvaneet rajusti alkuvuonna – myös pahoinpitelyjen määrä lisääntynyt. YLE <https://yle.fi/a/74-20045723>

Heiskanen L. (2024). Nuorten ryöstörikosten piirteet – Poliisin tietoon tullut ryöstörikollisuus vuosina 2015–2023. Keskusrikospoliisi. Tiedusteluosasto. https://poliisi.fi/documents/25235045/59586767/raportti-nuorten-ryostorikollisuus_julkinen.pdf/0690c6c1-0aeb-a4f8-0c65-a2e2dbfcaa93?t=1707379915528

Hirsjärvi S. & Hurme H. (2009). Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus.

HTK-ohje (2013). Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). Tekstikohta: Hyvä tieteellinen käytäntö.

<https://tenk.fi/fi/ohjeet-ja-aineistot/HTK-ohje-2012>

Hyttinen K. (17.08.2023). Nuorten tekemien epäiltyjen ryöstöjen ja pahoinpitelyjen kasvuprosentti päätähuimaava – Ulkomaalaistaustaisten nuorten rikostaso suomalaisia korkeampi. MTV uutiset. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/nuorten-tekemien-epailtyjen-ryostojen-ja-pahoinpitelyjen-kasvuprosentti-paatahuimaava-ulkomaalaistaustaisten-nuorten-rikostaso-suomalaisia-korkeampi/8759044#gs.g5icqo>

Kaakinen M. (2021). Kriminologian päivät [PowerPoint-diat]. Helsingin Yliopisto. https://www.kriminologia.fi/wp-content/uploads/2021/06/Nuorisoriollisuus-Suomessa_Kriminologian-paivat-2021_Kaakinen.pdf

Kaavio 1. Kaakinen M. (2021). Nuorten tekemät rikokset vuosina 1995–2024. Kriminologian päivät. Helsingin Yliopisto. https://www.kriminologia.fi/wp-content/uploads/2021/06/Nuorisoriollisuus-Suomessa_Kriminologian-paivat-2021_Kaakinen.pdf

Kasonen M. (13.5.2024). Nuorten rikollisuus Suomessa ja Euroopassa. [Nuorten rikollisuus Suomessa ja Euroopassa - Uudenmaan Kokoomus](#)

Kivijärvi A. & Manner J. (2024). TYÖPAPERI: NUORTEN RYÖSTÖ- JA VÄKIVALTARIKOLLISUUDEN TRENDJÄ VALTAKUNNALLISESTI JA PAIKALLISESTI. Nuorisotutkimusseura ry. https://nuorisotutkimus.fi/wp-content/uploads/2024/05/Nuorten-ryosto-ja-vakivaltarikollisuuden-trendeja-valtakunnallisesti-ja-paikallisesti_julkinen.pdf

Koivula Rami (19.09.2020). Nuorten liikenne rikkomukset lisääntyneet, kun ajokortteja on myönnetty poikkeusluvalla – Liikenneopettaja: ”On käynnissä ihmiskoe”. YLE. <https://yle.fi/a/3-11549560>

Kosola S, Niemelä E & Niemelä S (2018). Päihdekokeilut- Normaalia nuoruutta vai alkava häiriö? Duodecim 134 (8). [content](#)

KRIS. (n.d.). KRIS-Satakunta Ry. Haettu 20.11.2024 osoitteesta [KRIS-Satakunta ry - kris.fi](#)

Kuva 1. Suhonen K. & Rikander H. (2024). Ammattiryhmien roolit nuorisoriollisuuteen vaikuttamisessa. Rikoksantorjunta. Haaste-lehti. Haaste 1/2024. <https://rikoksantorjunta.fi/-/haaste-1-24-ymparisto-ja-perhetekijat-avainasemassa-nuorisoriollisuuden-ennaltaehkaisyssa>

Kuva 2. Ankkuri. Ankkuritoiminta. Ankkuritoiminnan prosessi kaavio. <https://ankkuritoiminta.fi/toiminta>

Laki nuorista rikoksenteijöistä 262/1940. Haettu 1.10.2024 osoitteesta [Laki nuorista rikoksenteijöistä 262/1940 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX®](#)

Latvala A., Nissinen I. & Järvinen A. (2024). Vanhemman vankeus fokuksessa: rekisteritutkimus selvittää vaikutuksia lapseen. Haaste-lehti, 1/2024 <https://rikosentorjunta.fi/-/haaste-1-24-kriminologia-vanhemman-vankeuden-vaikutus-lapsiin>

Laurea (24.5.2023). Miten toteuttaa kyselytutkimus AMK opinnäytetyössä. Haettu 10.12.2024 osoitteesta [Miten toteuttaa kyselytutkimus AMK opinnäytetyössä? - Laurea Showcase](#)

MLL (n.d.). Nuortennetti. Nuoret ja rikokset. Haettu 1.10.2024 osoitteesta [Nuoret ja rikokset - Nuortennetti](#)

Mustajoki H. & Kohonen I. (25.08.2021). Mikä ihmeen tutkimusetiikka? Vastuullinen tiede. <https://vastuullinentiede.fi/fi/tutkimuksen-suunnittelu/mika-ihmeen-tutkimusetiikka>

Naakka A-M. (10.09.2024). Poliisilta huolestuttavia uutisia nuorten väkivaltaisuudesta: "Tilanne on vakava". Ilta-sanomat. <https://www.is.fi/turun-seutu/art-2000010687222.html>

Näsi M. (2016). Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2016. Helsingin Yliopisto, Valtiotieteellinen tiedekunta & Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. [content](#)

Oikeusministeriö. Rikosoikeus. <https://oikeusministerio.fi/rikosoikeus>

Poliisi. (n.d.). Nuori rikosentekijä. Haettu 1.10.2024 osoitteesta <https://poliisi.fi/nuori-rikoksen-tekija>

Poliisi. (n.d.). Ryöstöt. Ryöstöön kuuluu väkivalta tai sen uhka. Haettu 10.9.2024 osoitteesta [Ryöstöön kuuluu väkivalta tai sen uhka - Poliisi](#)

Rajajarvi, J. (2023). Sosiaalinen kontrolli ja nuorisrikollisuus: Epävirallisen sosiaalisen kontrollin yhteys rikolliseen käyttäytymiseen suomalaisilla 15–16-vuotiailla nuorilla [pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto]. UTUPub. https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/174703/Rajajarvi_Jenina_opinnayte.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Rikosentorjunta. (n.d.). Katusovittelu. Rikosentorjuntaneuvosto. Haettu 2.9.2024 osoitteesta <https://rikosentorjunta.fi/katusovittelu>

Rikoslaki 39/1886. Haettu 18.1.2025 osoitteesta [Rikoslaki 39/1889 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

Suhonen K. & Rikander H. (2024). Ympäristö- ja perhetekijät avainasemassa nuorisrikollisuuden ennaltaehkäisyssä. Haaste-lehti, 1/2024 <https://rikosentorjunta.fi/-/haaste-1-24-ymparisto-ja-perhetekijat-avainasemassa-nuorisrikollisuuden-ennaltaehkaisyssa>

Sutela, M. (10.4.2024). Nuorisorikollisuus. Taktinen teema-analyysi-määritelmä, tilannekuva ja toimintamallit. Poliisihallitus. <https://poliisi.fi/documents/25235045/31329635/32433045-Nuorisorikollisuus-teema-analyysi-web.pdf/2c2c3b8a-9487-22a0-cb89-6a9c466869b0/32433045-Nuorisorikollisuus-teema-analyysi-web.pdf?t=1712736269753>

Tilastokeskus. (16.5.2019). Ulkomaalaiset suomalaisia useammin epäiltynä rikoksista. https://stat.fi/til/rpk/2018/13/rpk_2018_13_2019-05-16_tie_001.fi.html

Tuni. (n.d). Haastattelumenetelmät. Tampereen yliopisto. Haettu 13.12.2024 osoitteesta [Haastattelumenetelmät | Liikenteen tutkimuskeskus Verne | Tampereen korkeakoulu yhteisö](#)

TUOVI. (n.d.). Sisäinen turvallisuuden portaali. Nuorten rikollisuuden vähentäminen. Sisäministeriö. Haettu 2.9.2024 osoitteesta <https://sisainturvallisuus.fi/nuorten-rikollisuuden-vahentaminen>

Turkka H. & Saarholm J. (2023). Lasten ja nuorten rikokset. PS-KUSTANUS.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2/2023). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2023. [Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa](#)

Valkama, H. (14.10.2017). Analyysi: Pahamainen ”nuori” uhkaa kuolla sukupuuttoon. Yle uutiset. [Analyysi: Pahamaineinen ”nuoriso” uhkaa kuolla sukupuuttoon | Yle](#)

Vauhkonen, T. (05.08.2021). Koronarajoitusten vaikutukset nuoriin. <https://www.libera.fi/2021/08/05/koronarajoitusten-vaikutukset-nuoriin/>

Vehkalahti K. (2014). Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Finn Lectura. [Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät](#)

LIITE 1

TEEMAHAASTATTELUN TEEMAT

- Nuorisirikollisuuden näyttäytyminen KRIS Satakunnan toiminnassa
- Nuorisirikollisten iän nuoreneminen
- Rikollisuuden juurisyyt KRIS Satakunnan näkökulmasta
- Rikoksia tekevien nuorten ajanvietto
- Varhainen puuttuminen nuorisirikollisuuteen

LIITE 2

ESITTELYKIRJE

Hei, olen Sofia Vaajakivi. Opiskelen viimeistä vuotta Sosionomiksi, Satakunnan ammattikorkeakoulussa.

Teen opinnäytetyötä nuorten rikollisuudesta yhteistyössä KRIS Satakunta ry:n kanssa. Opinnäytetyön yhtenä lähteenä hyödynnän teettämäni kyselyä nuorisoriikollisuudesta, johon toivon sinun vastaavan. Kyselyn tavoitteena on saada vastaajien vastauksista vertailukohde aiempiin tutkimusmateriaaleihin, jotka käsittelevät nuorisoriikollisuutta.

Kysely on tarkoitettu heille, jotka ovat tehneet rikoksia ollessaan iältään 13–17-vuotiaita. Kysely toteutetaan anonyymisti kyselylinkin kautta. Kyselyyn vastanneista henkilöistä saan tietooni ainoastaan sen mitä he vastaavat.

Vastaathan kyselyyni ja näin tuot tutkimukselleni omaa näkökulmaasi.

Linkki kyselyyn tulee erillisenä.

Kysely on avoinna 1.12.2024 asti.

Terveisin,

Sofia Vaajakivi

LIITE 3

NUORISORIKOLLISUUSKYSELYN KYSYMYKSET

1. Sukupuoli?
Mies / Nainen / Muu

2. Ikä?
Avoin vastaus

3. Oletko tehnyt rikoksia 13–17-vuotiaana?
Kyllä / En

4. Mikä sai sinut tekemään rikoksia?
Avoin vastaus

5. Ovatko lapsuuden/nuoruuden perheenjäsenesi tehneet rikoksia?
Ei / Vanhempi/Vanhemmat / Sisarus / Muu

6. Koetko perheenjäsenen/perheenjäsenten rikollisuudella olleen vaikutusta omaan rikollisuuteesi?
Kyllä / En / He eivät ole tehneet rikoksia

7. Miten perheenjäsenen/perheenjäsentesi rikollisuus on vaikuttanut sinuun?
Avoin vastaus

8. Mikä oli ensimmäinen rikoksesi?
Avoin vastaus

9. Koetko nuoruuden rikollisella elämällä olleen vaikutuksia nykyhetkeen?
Kyllä koen / En koe

10. Miten nuoruuden rikollisuus on vaikuttanut elämääsi?
Avoin vastaus

11. Olisitko toivonut rikollisuuteesi varhaisempaa puuttumista?

Avoim vastaus

12. Miten olisit toivonut rikollisuuteesi puututtavan nuoruudessasi?

Avoim vastaus

13. Mitä nyt jälkikäteen ajattelet rikoksista, joita olet tehnyt?

Avoim vastaus